
Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının “Özgünlük” Algısı

Ayça SESİGÜR¹, Bahar KARAMAN GÜVENÇ²

Geliş Tarihi: 13.11.2017

Kabul Tarihi: 13.12.2017

Araştırma Makalesi

Öz

Araştırmanın temel amacı görsel sanatlar öğretmen adaylarının özgünlük algısını ortaya koymaktır. Öğretmen adaylarının özgünlük kavramını yaşam, sanat ve sanat eğitimi ile nasıl ilişkilendirdiğini belirleyerek, geleneksel, güncel ve gelecekçi sanat öğretimi yaklaşımlarına bakış açılarını ortaya koymak araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır. Araştırma, nitel araştırma fenomenoloji deseni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada resim-iş eğitimi anabilim dalında kuramsal dersler (estetik, sanat eleştirisi, sanat tarihi vb.), ana sanat ve yan sanat atölye derslerinde görsel ifade biçimlerine yönelik arayış sürecini deneyimleyen altı öğretmen adayı ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler, öncelikle öğretmen adaylarının günlük yaşam deneyimleri, ardından “özgün olarak değerlendirdikleri” çalışmalarını üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan tematik analiz sonucunda farklılık, kişiye has olma, ilk olma özelliği taşıma kodlarından oluşan eşsizlik; kişiliği ile bütünleştirme, kendini bulma ve dışavurum kodlarından oluşan yaşantı; uzman kişilerin yargıları ve izleyicinin belirleyici rolü kodlarından oluşan onaylanma ve değişen bakış açıları, yeniden yorumlama, röprodüksiyon çelişkisi, özgünlüğü belirlemede kendisinin rolü kodlarından oluşan olasılıklara açık olma temaları bulgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Görsel sanatlar eğitimi, görsel sanatlar öğretmen adayları, sanat, özgünlük

¹ Anadolu Üniversitesi, e-mail: aycasesigur@anadolu.edu.tr

² Anadolu Üniversitesi, e-mail: baharkaramanguvenc@anadolu.edu.tr

The Perception Of “Authenticity” Of Visual Arts Teacher Candidates

Submitted by 13.11.2017

Accepted by 13.12.2017

Research Paper

Abstract

The uncertainty that is being shaped mutually with the changing meaning of art and work of art, is also reflected on the field of art education. The main objective of the research is to reveal the sense of authenticity of the teacher candidates of visual arts. Determining how the teacher candidates associate the concept of authenticity with life, art and art education and presenting their viewpoints to traditional, current and futurist art education approaches are the sub-objectives of the research. The research was performed by qualitative research phenomenology pattern. By the participation of six visual arts teachers who experienced the process of searching directed to forms of expression in the workshop classes of main art and subsidiary art along with theoretical classes in the department of art teaching (esthetics, art criticism, art history etc.), profound interviews have been made about their studies that they “evaluated to be authentic”.As a result of thematic analysis done within the scope of the research, the themes of uniqueness, experience, affirmation and being open to possibilities have been dwelled on.

Keywords: Visual arts education, visual arts teacher candidates, art, authenticity

Giriş

Özgün kelimesi sözlük (T.D.K.) anlamında “Yalnız kendine özgü bir nitelik taşıyan, orijinal, bir buluş sonucu olan, nitelikleri bakımından benzerlerinden ayrı ve üstün olan, ilk örnek, başkalarını örnek tutmayıp yeni ve kişisel yapıt veren, yaratan (sanatçı), bu özelliği taşıyan (yapıt)” olarak tanımlanır. Özgünlük ise “özgün olma durumu, orijinalite, orijinallik” olarak tanımlanır. Özorhon ve Uraz (2009) özgünlüğü; öznenin sezgileri, hayal gücü ve birikimiyle ilişkili olarak özgürlük, eleştiri ve yaratıcı düşüncenin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan bir yenilik ya da gelişme olarak ve sıradan olma durumunun tam karşıtı şeklinde tanımlar. Bu nedenle özgünlüğü, bireyselliğin yansıması ve yenilik düşüncesinin aranmasıyla var olabilecek bir kavram olarak değerlendirir. Özenti olmayan tasarlayan kişinin ruhunu yansıtan ve farklılıklar içeren, sıradan olmayan, sık rastlanmayan tasarımları özgün olarak nitelendirir.

Geçmişten bugüne sanata yüklenen anlamların değişimi sanat eserinin tanımlanmasında özgünlük kavramına tartışmalı bir boyut kazandırır. Rönesans döneminde yüceltilen sanat ve sanatçı modernite ile yerini çalışkan, zanaatkâr bir sanatçı anlayışına bırakır. Avangard akımlarla sanat nesnesine hazır nesne kullanımı ile farklı bir bakış açısı getiren sanatçı, pop sanatı ile hitap ettiği kitleyle eşit düzeye gelir. Sanatçının değişen konumu ve bugün sanat yapıtının anlamının ön plana çıktığı, değişken ve belirsiz bir eğilimde olması sanatın ve sanat eserinin tarihsel bir birikimle birlikte çözümlenmesinde özgünlük kavramının çok anlamlılığını ortaya koyar (Farago, 2006).

Sanat ve sanat eserinin değişen anlamıyla karşılıklı olarak şekillenen özgünlük anlamının çoğulluğu sanat eğitimi alanına da yansır. Resim-iş eğitimi ana bilim dalında öğrenim gören öğrenciler yoğun bir sanat tarihi mirası ile sanatçı ve eğitimci rollerini

harmanlayarak kendilerini özgün bir şekilde görsel olarak ifade etmenin yollarını ararlar. İlgili alan yazın çalışmalarında görsel sanatlar eğitimi alan bireylerin anlamı yapılandırma ve görselleştirme sürecine ilişkin görsel kültür ve eleştirel sanat eğitimi kapsamında (Cary, 2011) çoğul olasılıkların (Greene, 1995) farkındalığı ile bireylerin özgün ifade süreçlerini keşfetmelerine yönelik çeşitli araştırmalar yürütülmektedir. Bu araştırmalara dayalı olarak görsel sanatlar öğretmen eğitiminde; sanatın anlamı, görsel sanat eğitimi ve özgünlük kavramı ilişkisine yoğunlaşıldığı söylenebilir. Anlamın ön plana çıktığı, çeşitli sanat pratiklerinin gerçekleştirildiği bir dönem ile geleneksel yaklaşımda bir sanat öğretimi çelişkisinde deneyim yaşayan öğretmen adayları, ana sanat atölye derslerindeki uygulama çalışmalarını sanat eğitimi ile nasıl ilişkilendirebileceklerini ve mesleki hayatlarına nasıl yansıtabileceklerini çözümlenmeye çalışırlar. Araştırmanın öğretmen adaylarının görsel ifade süreçlerinde yaşadıkları problemlere çözüm üretebilmek ve bu süreci sanat eğitimi ile ilişkilendirmelerine fırsat yaratabilmek için onların kavramı nasıl anlamlandırdıklarını belirlemek açısından alan yazına katkı sağlayacağı düşünülür. Başka bir deyişle öğretmen adaylarının “özgünlük” kavramına yükledikleri anlamları belirlemek gelecekçi sanat eğitimi yaklaşımlarını geliştirmek adına önemli görülür.

Araştırmanın temel amacı görsel sanatlar öğretmen adaylarının özgünlük algısını ortaya koymaktır. Öğretmen adaylarının özgünlük kavramını yaşam, sanat ve sanat eğitimi ile nasıl ilişkilendirdiğini belirleyerek, geleneksel, güncel ve gelecekçi sanat öğretimi yaklaşımlarına bakış açılarını belirlemek araştırmanın alt amaçlarını oluşturur.

Yöntem

Araştırma, nitel araştırma yöntemi fenomenoloji deseni ile yürütülmüştür. Creswell (2013) fenomenolojiyi, kişilerin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin

ortak anlamını tanımlayan bir araştırma deseni olarak açıklar. Araştırma deseni bireylerin fenomeni nasıl algıladıklarına odaklanır. Fenomene ilişkin algı ise bireylerin fenomen hakkında ne hissettikleri, onu nasıl yargıladıkları, nasıl anımsadıkları, nasıl anlamlandırdıkları ve nasıl betimledikleri ile diğerleri ile onun hakkında nasıl konuştuklarını kapsar (Patton, 2014).

Katılımcılar

Patton (2014) Husserl'in fenomenlerin duyuşal deneyimleri sonucunda tüm anlayışların şekillendiği görüşünü temel alarak deneyimin de betimlenmesi açıklanması ve yorumlanmasına vurgu yapar. Deneyimlerin betimlemeleri ile yorumlamaları iç içedir bu nedenle yorumlama deneyimi ve deneyim de yorumlamayı içerir. Fenomenoloji nesnel gerçeklik yerine öznel gerçeklik dünyasını oluşturan deneyim ve deneyimlerin anlamlarını kapsar. Fenomenoloji deseninin bireylerin deneyiminin özünü oluşturan anlam oluşturma üzerine odaklanması nedeniyle veri toplamak için ilgilenilen fenomeni doğrudan deneyimleyen insanlar ile derinlemesine görüşmeler yapılır (Patton, 2014). Bu nedenle araştırmada Resim-iş eğitimi anabilim dalında kuramsal dersler (estetik, sanat eleştirisi, sanat tarihi vb.), ana sanat ve yan sanat atölye derslerinde ifade biçimlerine yönelik arayış sürecini deneyimleyen altı görsel sanatlar öğretmen adayı ile "özgün olarak değerlendirdikleri" çalışmaları üzerinden görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmada yer alan katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örneklem tekniklerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Katılımcıları seçmek için resim-iş eğitimi ana bilim dalında uygulama dersi olan atölye dersini alma ölçütleri belirlenmiştir. Öğrencilerin farklı sanat pratiklerine ilişkin çalışmalarının olması (yağlıboya resim, karışık teknik resim, yerleştirme, amblem tasarımı, desen, gravür) ölçütlerin belirlenmesine temel oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya başlamadan önce Etik Kurul ve resmi izin alınmıştır. Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler Mart-Haziran 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. İki kez yapılan görüşmelerde gönüllü katılımcılarla ilk görüşmede dört soru sorulmuştur. İlk görüşme sorusunda günlük yaşam deneyimleri üzerinden özgünlük kavramına ilişkin genel algılarını ortaya koymak üzere öğretmen adaylarından özgünlüğü metafor aracılığı ile ifade etmeleri istenmiştir. İkinci ve üçüncü soru kavramın, sanat ilişkisine ve dördüncü soru sanat eğitimi ilişkisine yönelik algılarını ortaya koyma amacıyla yöneltilmiştir. Araştırmanın derinleştirilmesini sağlamak amacıyla ilk görüşmelere dayanarak ikinci görüşmeler, öğretmen adaylarının çeşitli sanat pratikleri açısından yaptıkları görselleştirme deneyimleri (üretim süreçleri) aracılığıyla özgünlük kavramına ilişkin algılarını ortaya koymak üzere yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde öğretmen adaylarına çalışmalarının görselleri üzerinden dört soru sorularak deneyimleri üzerinden kavrama yönelik anlamlandırmalarını kolay ifade etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun içerik geçerliliğini sağlamak için görüşme formu alan uzmanlarınca incelenerek son haline getirilmiştir. İlk görüşmelerin makro analizine dayanarak ikinci görüşme sorularının hazırlanması, alan uzmanlarınca geliştirilmesi sonucunda görüşmelerin gerçekleştirilmesi ve verilerin analizi için çoklu kodlayıcıların birbirinden habersiz kodlama yapması ile de araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmıştır.

Araştırmada kullanılan görüşme formu alan uzmanlarınca incelenerek son biçimi verilmiş böylelikle içerik geçerliliği sağlanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen görüşme ile ilgili bilgiler Tablo 1’ de görülmektedir.

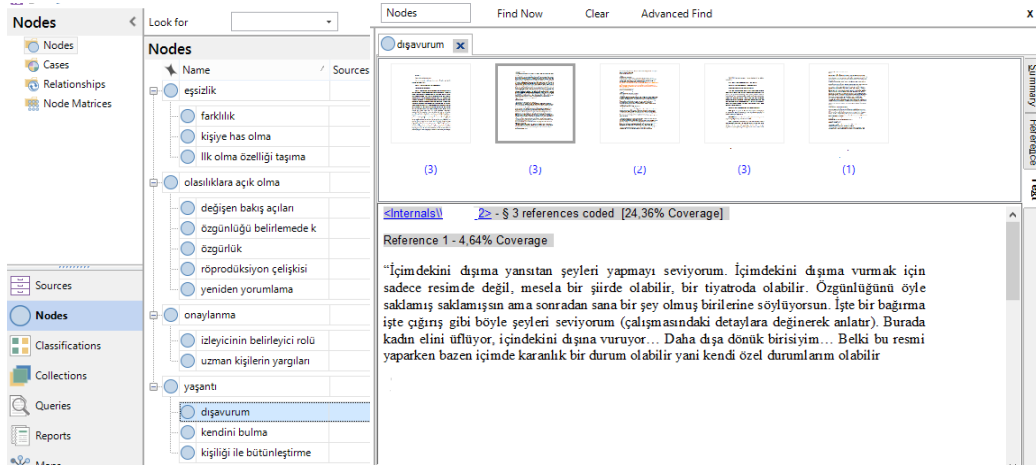
Tablo 1.

Veri Toplama Süreci

Katılımcılar	Görüşme I	Görüşme süresi	Görüşme II	Görüşme süresi
Saniye	18.04.2017	21 dakika	18.05.2017	12 dakika
Kaan	10.03.2017	12 dakika	26.04.2017	12 dakika
Zahit	13.03.2017	9 dakika	08.05.2017	19 dakika
İlkin	08.03.2017	25 dakika	20.06.2017	20 dakika
Hasan	03.04.2017	40 dakika	24.04.2017	15 dakika
Gözde	25.04.2017	15 dakika	28.04.2017	10 dakika

Verilerin Analizi

Glesne, (2011/2013) tematik analizin, örüntüler oluşturmak verilerin kodlanması ile başlayıp tüm veriler incelenerek o kodun özünde ne olduğunun belirlenmesiyle kategoriler oluşturulduğunu, son olarak kodlar arasındaki örüntülerin incelenerek temalar oluşturulduğunu belirtir. Böylece bireylerin deneyimlerinin özünün tartışıldığı betimleyici bir şekilde analitik tümevarımsal bir bakış açısıyla oluşturulan temalar ve örüntüler yorumlanmış olur ve bu nedenle önceden var olan teorik bir çerçeve ile bütünleşmez (Jennifer, 2001; Braun ve Clarke, 2006; Creswell, 2013). Araştırmada, tematik analiz kapsamında verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenerek (Şekil-1) tanımlanması ve bulguların yorumlanması aşamaları izlenmiştir. Araştırmada gönüllük esasına dayalı olarak katılan öğretmen adaylarından kimliklerinin korunmasına ilişkin güvence verilerek yazılı onayları alınmıştır ve araştırmada öğretmen adaylarının kod isimleri kullanılmıştır.

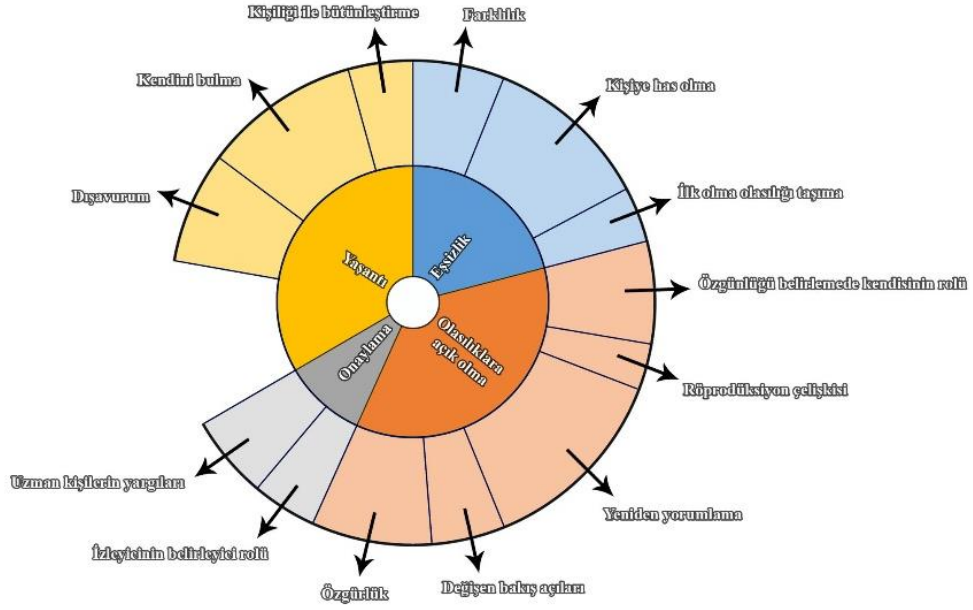

Şekil 1. Tema Ve Kod Listesi, Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Düzenlenmesi

(Nvivo11 Ekran Görüntüsü)

Bulgular

Verilerin tematik analizi sonucunda; Şekil 3'te görüldüğü gibi eşsizlik, yaşantı, onaylanma ve olasılıklara açık olma temaları bulgulanmıştır. Eşsizlik teması farklılık, kişiye has olma, ilk olma özelliği taşıma kodlarından; yaşantı teması kişiliği ile bütünleştirme, kendini bulma ve dışavurum kodlarından; onaylanma teması uzman kişilerin yargıları ve izleyicinin belirleyici rolü kodlarından oluşmaktadır. Olasılıklara açık olma teması ise özgürlük, değişen bakış açıları, yeniden yorumlama, röprodüksiyon çelişkisi ve özgünlüğü belirlemede kendisinin rolü kodlarından oluşmaktadır.

Şekil 2. Kodların Dağılım Oranlarına Göre Temalar

Eşsizlik Temasına İlişkin Bulgular

Eşsizlik teması; ilk olma özeliği taşıma, farklılık ve kişiye has olma kodlarından oluşmaktadır. Tema, çoğunlukla sanat pratikleri üzerinden tanımlanan farklı olma ve ilk olma özelliğini taşıma durumu ile bütünleştirilen her bireyin kendine has olma özelliğinin çalışmalarına yansıma durumunu kapsar.

İlk olma özelliği

Görsel sanatlar öğretmen adaylarından Gözde, İlkim ve Kaan ilk olarak yapılmış, daha önce görülmemiş sanat pratiklerini özgün olarak betimler. Gözde “hiçbir yerde görmemişem daha önce özgün olur bir tek onda görmüşsem” ifadesiyle, İlkim ise özgün çalışmaların ilk olma özelliğini şaşırtıcı olmasıyla ilişkilendirerek “Alışılmamış bir şey olması gerekiyor, kimsenin düşünmediği veya bir şeyin esprisi olması gerekiyor. Mesela Duchamp'un döneminde onun yaptığı (pisuvar) kimse yapmadı ve ne oldu? Sanat tuvalden çıktı farklı bir

boyut kazandı.” ifadesiyle özgünlüğün “ilk olma” durumuna vurgu yapar. Kaan ise şu şekilde ifade eder:

“Mesela bir ressamın yaptığı resimle bir çocuğun yaptığı resme kıyasladık. Çocuğun yaptığı resim her zaman daha özgün çıktı çünkü daha önce hiç denenmemiş ve kimse tarafından taklit edilmemiş bir şeydi. Yani ilk defa yapılan bir şeydi. O yüzden sanat pratikleri açısından özgünlük bence olmalı. Çünkü özgün olmazsa herkes birbirini taklit eder. Bir resmi bir yerde gördükten sonra onu çoğaltıp sadece başka yerlere de asmışsın gibi olur”.

Farklılık

Görsel Sanatlar Öğretmen adaylarından Zahit benzetme yaparak “bir tarla düşünelim mesela ekin tarlası. Bütün buğdaylar başaklar yeşil olmuş. Ama aradan bir tane çıkıyor, o olgunlaşmış artık sarı oluyor. O ilgi çeker. Özgünlük demek ilgi çekmek demektir” ifadesiyle ilgi çekenin farklı olduğu ilişkisini kurarak özgünlük kavramını tanımlar. Benzer şekilde Kaan da genel eğilimden farklı olanın özgün olduğunu şu şekilde ifade eder:

“Ben bölümdeki çalışmaların çoğuna baktıktan sonra böyle bir çalışmanın yapılmadığını fark ettim ve kendim özgün olarak beni ifade edecek şeyin yerleştirme (enstelasyon) olduğunun farkına vardım... Benim için özgünlük aslında başka bireylere göre kendim. Kimlik değil ama görünüş, görünüş olarak sadece. Bakıp gördüğümüz şey”.

Zahit ise “özgün öğretmen” örneği ile alışılmış olanın dışında bir yaklaşım sergilemeyi farklılık ve buna bağlı olarak özgünlük olarak betimler: “Kimi öğretmenler derse girer, normal konuyu anlatır çıkar. Kimi öğretmen ayrıca bir uğraş sarf eder. Bence özgünlük,

farklılık oradaydı, özgünlük farklı olmalı”. Saniye ise “Aslında bir öğretmenin dersi anlatışı bile özgünlüğü taşıması gerekir bence... O dersi anlatışı bile bir özgünlüktür aslında” ifadesi ile özgünlük kavramına ilişkin görüşlerinin öğretmenlik mesleği açısından değerlendirdiği söylenebilir. Bu ilişkiyi özel öğretim yöntemleri dersinde öğretim üyesinin öğrencinin elinde herhangi bir malzemesi yok, nasıl bir tepki verirsiniz ya da nasıl bu çocuklara çizim yaptırabilirsiniz?” sorusuna verdiği yanıtı anlatır: “Hepimiz tebeşir ile büyümüş öğrencileriz. Tahtaya renkli tebeşirlerle bir çalışma yapmalarını düşünmüştüm” diyerek sınırlı koşullarda öğretmenin yaratıcılığını ve çözüm odaklı oluşunu özgün öğretmen olarak değerlendirdiği söylenebilir.

Kişiyeye has olma

Görsel Sanatlar Öğretmen adayları özgünlük kavramını “ben”, “biricik”, “ses”, “parmak izi” ve “öz” ifadeleri ile kişiyeye has olan durumlar üzerinden açıklarlar. Hasan, özgünlük kavramını tanımlarken “Kişiyeye has. Farklı, bir yerden alıntı olmayan, kendine özgü, kendinden bir şeyler katan, her şey dâhilinde. Benim için özgünlük: Kendine has olan bir şey” ifadesini kullanır. Kendine has olma durumunu ise “Hasan şarkı söylüyor koridorda. “Bunu kim yapar? Yapsa yapsa Hasan yapar” şeklinde açıklar.

Saniye özgünlük kavramını “öz” kavramı ile ilişkilendirerek “Bireyin en saf haliyle düşüncesini aktarması bence. Yani kendini direkt öz olarak ifade etmesi” şeklinde tanımlar. Saniye'nin ifadesinden yola çıkarak "öz olma" durumunun kişinin en saf halini yansıtması nedeni ile kişiyeye has olan ile özgünlüğü ilişkilendirdiği söylenebilir. Özgünlüğü tanımlamak için her bireyin karakteri açısından farklı olmasının vurgulanması ve “öz” kavramına atıfta bulunulması da benzersizliğe vurgu olarak değerlendirilebilir. Gözde bu benzersizliği “özgünlüğü insanın kendisine benzetebilirim, çünkü her insan karakteri olarak başka bir

yapıya sahiptir karakter olarak yani insan karakteri zaten başlı başına bir özgünlük olması gerekir” ifadesiyle vurgularken, İlkin “özgünlükte her birey biricik, kendine özgü ya işte onu fark edebilmek!” şeklinde açıklar.

Hasan’ın çalışmasını anlatırken “herkesin mutlu olmak için başka bir yolu vardır, kendi yolu kendi tarafı. İşte kendim: benim özgünüm. Bir şeylerin olması için kendim istemem gerekiyor, başkasının istemesi gerekmiyor düşüncesine vararak bu resmi yaptım. Çünkü bazı şeylerin insanın kendi içinde olması gerekiyor” diyerek tercihlerine vurgu yapıp “ben” olma durumunu özgün olmak ile ilişkilendirdiği söylenebilir.

Kaan ise özgünlük kavramını “Bence ses tonu. Çünkü herkesin ses tonu kendine aittir özgündür. Saç şekli değişebilir, göz kozmetik olarak değiştirilebilir, makyajla yüz değiştirilebilir ama ses değişmez” şeklinde tanımlar. Zahit özgünlüğü kişiye has olan bir özellik olan parmak izine benzeterek anlatır: “Özgünlük bir parmak izi gibidir bence. Her insanın parmak izi farklıdır. Dünyada yaklaşık altı-yedi milyar insan var ve her biri birbirinden farklı. Yani hepsinin kendine özgü bir parmak izi var. Sanat açısından baktığımız zaman da müzik olur, tiyatro olur, sinemalar olur... Yani her alanda bir özgünlük var aslında”. Zahit ise “Bir sanatçı sürekli kullandığı bir renk olur, sürekli mavinin tonları ile resim yapar. ... Başka bir yerde bir mavi resim görüldüğü zaman bu da bu sanatçıyı anımsatıyor denildiği zaman o sanatçı artık özgünlüğü yakalamış demektir” ifadesiyle yapılan çalışmalar arasında biçimsel bir tutarlılık ve süreklilik var ise özgün olunabileceğini belirtir.

Yaşantı Temasına İlişkin Bulgular

Yaşantı teması; kişiliği ile bütünleştirme, kendini bulma ve dışavurum kodlarından oluşmaktadır. Yaşantı teması bireyin özgün olarak tanımladığı sanat pratiğini gerçekleştirme

sürecinde kendisi ve çevresi arasında kurduğu bağları kapsar. Görselleştirme sürecinde kişinin geçmiş yaşantılarına dayanarak “kendini bulması” ve bunu çalışmalarına yansıtarak “kişiliği ile bütünleşmesi” ya da içsel deneyimlerinin “dışavurum”u ile “öz”ü yansıtması özgünlük kavramının yaşantı temelinde anlamlandırılmasını oluşturur.

Kişiliği ile bütünleştirme

Hasan ve İkim'in özgün olarak değerlendirdikleri çalışmalarını anlatırken tercih ettikleri ifade biçimleri ile karakteristik özellikleri arasında bağ kurar. Bu nedenle özgünlüğü kişilik özellikleri ile bütünleştirdikleri söylenebilir. İkim çalışmasında kullandığı küt çizgileri “O küt çizgi böyle... net şeyleri seviyorum aslında ne istediğini bilmek... Ben baskın bir karakter olduğumu düşünüyorum bazen dediğim dedik... . Belki ondan dolayı olabilir o sert çizgiler. Bazen sınırlarım çok sert olabiliyor bazen de rüzgâr gibi hiç sınırı yok” ifadesiyle kişiliği ile bütünleştirerek anlatmıştır. Hasan ise kadın figürü ile kendisini yansıttığını ve hangi karakteristik özelliklerini dikkate alıp kullandığı imgeler için nasıl seçim yaptığını şu şekilde açıklamıştır:

“Ben mesela gökteki kuş dedim çok basit herkes kuşu sever herkes işte kuş dövmesi falan yaptırır bana bir ayrı geliyor. Çünkü kuş mesela minik minimalist nasıl diyeyim böyle kendi yerinde o çatıdan o çatıya gidiyor. İstedığı gibi gidip geliyor. Ama bazıları var sürüye takılıyor, ben böyle tek uçanları seviyorum. Ben burada kuşları mesela kendimle bağdaştırabilirim... Açık konuşayım oldu olacak bu figürde aslında kendim olarak da düşünmüştüm”.

Hasan'ın “Aslında renkli dünya ama bunu dışarıya vuramıyorum bunu vurmak istiyorum. İşte yıldız olayım o yıldızlar sonra değişiyor, uçup gidiyor konuyor bir yerlere.

Oradan konuyor, oradan uçuyor, uçmak istediği gibi uçup gidiyor, yani istediğini yapıyor” ifadesinden yola çıkarak kullandığı imgeler ile kişiliği, olmak istediği kişiliği ve hayata bakış açısı arasında görsel ve anlamsal bağlar kurduğu söylenebilir.

Gözde ise çalışmalarının kişiliğini yansıttığı takdirde özgün olduğunu belirtir: “her şey kişiliğiyle bağdaştırdığım zaman gerçekten onu (özgünlüğü) yansıtabildiğini düşünüyorum”. Benzer şekilde Kaan bir sanat pratiğinin özgünlüğünü gerçekleştiren kişinin kendisini görselleştirdiği ürüne yansıtması ile açıklar: “Kendinden bir şeyler koymuş mu? ... Onu fark edebiliyorsak zaten onun özgün olup olmadığını anlayabiliriz”.

Kendini bulma

Öğretmen adayları kendini tanımayı, keşfetmeyi kendini bulmak olarak ifade edip bu durumunun özgünlük olduğunu belirtir. Bununla birlikte kendini bulmanın görsel olarak kendini yansıtabileceği ifade biçimini de keşfetmek olduğunu vurgular. İlkim “Özgünlük, en basite, kendimize, kendi yaşantılarımıza, ilgilerimize, isteklerimize indiğimizde onu yansıtabilmektir. Belki özgün kişi tanımdır bu: ilk önce kendini tanıyıp -kendini gerçekleştirmekten ziyade- ne yapmak istediğini bilmek ve onu yansıtmak” diyerek özgünlüğü kendini bulmak ve yansıtmak olarak ifade eder.

Zahit çalışmasını anlatırken çalışmasını “az çok” özgün bulduğunu belirtir ve “bu çok çalışmayla alakalı olan bir şey. Üç, beş, on çalışmayla olacak bir şey değil. Zaten yolun başındayım diye düşünüyorum. Başındayım hatta” diyerek özgünlüğe ulaşmanın çok çalışmakla ve belirli bir ifade biçimi geliştirmekle gerçekleşeceğini vurgular. Zahit kendine uygun ifade etme biçimini bulmanın sanat eğitimi sürecinde merak ve araştırmayla

başladığını söyler: “Eğitimci öğrenciye bir merak vermeli, öğrenecek kişide birazcık merak uyandırmalı”.

Saniye özgünlüğün ancak çok çalışmakla, çok araştırmakla, uzun bir zaman sürecinde “kendini bulmak” ile gerçekleşebileceğini ve öğrenci olması nedeniyle çalışmalarına özgün diyebilmenin güç olduğunu belirtir: “aslında biz şu an öğrenci olarak düşündüğümüzde kendimizi bulabilme ihtimalimiz fazla yok. Öncelikle çok fazla görmemiz gerekiyor diye düşünüyorum. Kendini bulmadan önce çok fazla araştırman görmen bilmen gerekiyor”. Bununla birlikte Saniye kendini ifade ediş yolunu bulmanın çeşitli örnekler inceleyerek gerçekleşebileceğini “özgünlüğün en alt temeli araştırmadan geliyor. Görmekten geliyor aslında. Hiçbir kar tanesi görmeyen insana kar tanesini çizdiremezsin veya bir şey canlanmasını sağlayamazsın... Ben olsam ilk başta örnekleri görmesini isterim, sonra zaten kendine ait bir şey çıkarır öğrenci diye düşünürüm” şeklinde ifade eder.

İlkim ise “kendini bulma” konusunda görsel bellek ile birlikte düşünsel yazınsal anlamda çeşitli kaynaklardan da beslenerek çok yönlü bir yol izlenmesinin geliştirici olacağını vurgular: “Yoruluyor insan sürekli aynı şeyleri göre göre. Atölye eğitiminde sadece resim yapıyor, ne bir gezi ne bir tartışma konusu ne bir kitap önerisi”. Öğretmen adayı olarak kendisinin mesleki hayatında bu konuda nasıl bir yol izleyeceğini şu şekilde anlatır: “Ben mesela şey düşünmüyorum yani sürekli resim yaptırmayıp haftaya şu kitabı önereceğim onları okuyun gelin tartışalım ne düşünüyorsunuz diyeceğim, çok yönlü bir şekilde ilerletmek istiyorum. Kendileri de isterse tabi”. Bununla birlikte İlkim kendini bulma sürecinde, çalışmaları uzun vadede sürdürebilme ve hedef belirleme ile özgünlüğün gerçekleşebileceğini belirtir:

“Sanatçı çalışmaya başlarken düşündüğü bir doruk noktası olmalı ve o doruk noktasına ilerlerken yapacağı şeyler, o hedef, hedefe ulaşırken. Aslında sanat çok sınırsız bir alan. Bir hedef olduğunda, mesela o hedefe ulaştığında, kendi içinde hedefe ulaştığında o zaman belki özgün diyebilir veya yaratıcı diyebilir”.

Dışavurum

Dışavurum, öğretmen adaylarının “öz” olarak tanımladıkları içsel durumlarının, duygularının başka bir deyişle duygusal deneyimlerini sanat pratiklerine yansıtması anlayışını kapsar. İlkim çalışmasını kullandığı teknik üzerinden anlatırken “Daha çok kendimi, düşüncelerimi daha kolay yansıtılabildiğimi düşünüyorum. Araya başka devreler, başka insanlar, başka objeler girmiyor, düşündüğümü yansıtabiliyorum. ... Özgünlük dediğimiz aslında kendimi yansıtılabilmem, içimdeki şeyleri yansıtılabilmem, düşüncelerimi yansıtılabilmem” anlık dışavurumlarla özü yansıtılabildiğini bu nedenle çalışmalarını özgün bulunduğunu ifade eder.

Hasan’ın; “İçimdekini dışıma yansıtan şeyleri yapmayı seviyorum. ... Özgünlüğünü öyle saklamış saklamışsın ama sonradan sana bir şey olmuş birilerine söylüyorsun. ... Belki bu resmi yaparken bazen içimde karanlık bir durum olabilir yani kendi özel durumlarım olabilir” şeklindeki ifadesinden yola çıkarak çalışmasında duygularını imgeler üzerinden yansıttığı ve dışavurumu bireydeki özgünlüğün açığa çıkması olarak değerlendirdiği söylenebilir. Gözde’nin “Ben genelde ruh halime yönelik resimler yapmayı daha çok seviyorum... Figürler, içimdeki duyguyu yansıtmaya yönelik bir çalışmaydı. O yüzden özgün olduğunu düşünüyorum... İçimdeki duyguları daha iyi aktarabiliyorum baskı resimlerimde” ifadesinden yola çıkarak çalışmalarda duygu aktarımının gerçekleşmesini özgünlük olarak değerlendirdiği söylenebilir.

Onaylanma Temasına İlişkin Bulgular

Onaylanma teması uzman kişilerin yargıları ve izleyicinin belirleyici rolü kodlarından oluşmaktadır. Öğretmen adayları bir sanat pratiğinin özgün olup olmadığına karar vermede “donanımlı kişilerin onayı”nın ve “izleyici değerlendirmelerinin” belirleyici bir rolü olduğunu belirtir.

Uzman kişilerin yargıları

Görsel sanatlar öğretmen adayları, öğrenim hayatları sürecinde karşılaştıkları öğretmenlerini ve sanat eleştirmenlerini alanda söz sahibi, uzman kişiler olarak değerlendirir ve bir sanat pratiğinin özgün olduğunu söyleyebilmek için bu kişilerin onayının belirleyici olduğunu ifade eder.

Saniye başarılı olduğunu düşündüğü uygulama dersinden çıkarım yaparak öğretmen değerlendirmesinin çalışmasının özgünlüğünü belirlediğini, çalışmasının daha önce yapılmamış ya da görülmemiş olması konusunda öğretmeninin karar merci olduğunu ifade eder: “daha önce görmüş olsa bu kadar iyi not vereceğini düşünmem. Çünkü o iyi irdeleyen bir öğretmen. İyi inceleyen bir öğretmen.”. Saniye’ nin “Baktığımda her insan karar verir mi net bir şey söyleyemem ama anlayan insan belki bunu söyleyebilir biraz” ifadelerinden yola çıkarak bir çalışmanın özgün olduğuna karar verecek olan kişilerin alanda uzman olmasını dikkate aldığı söylenebilir.

Kaan çalışmaların özgünlüğüne en yetkin kişi olarak betimlediği sanat eleştirmenlerinin karar verdiği şu şekilde vurgular: “işin en baba insanları diyebilirim. Tarihini bilen, sürecini bilen... Zaten başkalarına söz düşerse onlar yerebilir de yüceltebilir de. Kaan özgünlük konusunda öğretmeninin görüşlerini esas almakla birlikte karar merci

olarak öğretmen ile eleştirmenin alan hâkimiyetini ortak ve belirleyici olarak değerlendirir: “Benim ne anlatmak istediğimi hocamız daha iyi bildiği için daha doğrusu eleştirmenler de öyle. Tarihte ne anlatmak istendiğini bildikleri için, süreci bildikleri için doğru en mantıklı eleştiriyi onlar yapmalıdır”.

Kaan kendisini alanında yeterli olarak görmemesi nedeniyle özgün olma ya da olmama kararını veremeyeceğini belirtir: “Daha doğrusu ben oldum, artık ben yapabiliyorum, seviyesine ulaşmadığımı düşünüyorum, o seviyeye daha gelmedim. ... Tabi tek başıma karar veremem. Kendimi o doygunluk da hissetmiyorum şu an”.

İzleyicinin belirleyici rolü

Öğretmen adayları bir sanat pratiğinin özgün olduğuna karar vermede izleyicinin de rolü olduğunu vurgular. Ancak izleyicinin rolünü uzman kişilerin onayından farklı olarak değerlendirir: uzmanlardan alınan onay farklı bir çalışma olduğunun kanıtı iken izleyiciden alınan onay sanat pratiğini gerçekleştirenin kendine has bir ifade geliştirmesinden dolayı tanınması şeklindedir.

Zahit kendi çalışmasını, başkalarının onu resmettiği çark biçimiyle anmasından dolayı, özgün bulduğuna dair ifadeler kullansa da kendinin aslında özgünlük için daha çok çalışması gerektiğini vurgulamıştır: “Sürekli bunu yaptığım (resimlerinde çark kullanması) için insanlar çark denince ben akıllarına geldiğim için orada belki birazcık özgünlük olabilir. Tabii kendi çevrem içerisinde böyle bir algı oluşuyor. Buna özgünlük diyebilirim ben kendimce... Bir insan oturup ben özgünüm deyip kendini avutması bence biraz boş olur. Çünkü bir insan çalışmalı, bayağı bir çalışmalı hatta çevredeki insanlar onun yaptığı çalışmaları gördüğü zaman bu işte x insanın bunun çalışması dendiği zaman özgünlük olur”. İlkim ise “Çok kötü

bir çalışmayı bence bu devirde kabullendirebilirsin. ...onu sürekli tekrarlayarak ve sürekli bir yerlere sunarak, belki de bazı insanları araya sokarak... Bir galeride resim sergisi açarsın mesela, orada o resimler çok ünlü olur, aslında hiç özgünlük değeri olmayabilir” ifadesiyle bir sanat pratiğinin tekrarlarla izleyiciye sunulması ile tanınır hale gelmesinin (ünlü olması) özgün olduğu anlamına gelmediğini vurgular:

Hasan “Eğer dışarıdaki insanlar da, bunu seyreden, bunu izleyen insanlar da aynı düşüncede iseler sanatçıyla, sanatçının özgün olduğuna kanaat getirtiyorlar” ifadesiyle izleyicinin bir çalışmanın özgünlüğüne karar kılmada rolü olduğunu vurgularken şu ifadeleriyle de izleyicinin çalışmanın özgünlüğünü anlayamayacağı ihtimalini göz önünde bulundurduğu söylenebilir: “Resmi zaten bir anlat istiyor kendi içinde yani soru işareti bırakmıyor izleyince... Dışarıdan gören bir insan bunu kavramayabilir. Özellikle resim sanatıyla alakalı olmayan insanlar ‘bir kadın var işte ne bileyim bir şeye de benzemiyor’ gibi yorumlarda bulunabilir”.

Olasılıklara Açık Olma Temasına İlişkin Bulgular

Olasılıklara açık olma teması özgürlük, değişen bakış açıları, özgünlüğü belirlemede kendi kararı, röprodüksiyon çelişkisi ve yeniden yorumlama kodlarından oluşur. Tema, bireyin özgür, öznel, kendi kararlarının ön plana çıktığı ve gerçekleştirilen sanat pratiği ile kişisel özelliklerin harmanlanmasının özgünlükle olan bağına ilişkin yorumları kapsar.

Özgürlük

Özgürlük kodu, öğretmen adaylarının günlük yaşam deneyimleri, eğitim süreçleri gelecekteki meslek hayatlarına ilişkin fikir yürüterek, özgür olmanın özgünlüğü gerçekleştirme olanağı sağladığına ilişkin görüşlerinden oluşur. Hasan “Özgünlük, dediğim

gibi, hani buluttan örnek vermiştim ya, özgünlük değişebilir, bir kısıtlanma olmamalı” ifadesiyle kavramın değişkenliğine vurgu yaparak değişkenliği özgür olmakla ilişkilendirir. Başkasının çalışmalara müdahale etmesinin özgürlüğü kısıtladığını ve çalışmanın “kişinin kendi istediği gibi olmadığı” nı ve bu nedenle de “özgünlükten çıktığını” anlatır. Özgün bir kişi olduğunu “baskı altında olmadan, özgür olarak” yaşaması ile açıkladığı söylenebilir:

“İnsanın böyle özgün olması kendi hür iradesiyle bir şeyleri yaşaması. Ben burada oturmak istiyorsam kendi öz irademle kendi isteğimle oturmak istemem gibi. Ben... Sınırlandırılan şeyleri sevmiyorum, çünkü kendin olmuyorsun çünkü başkasının bakış açısından bakman gerekiyormuş gibi geliyor bana başkasının dediğini yapmak zorundaymışım gibi geliyor”.

Kaan’ın “Doğal olarak da insan özgün olabilir. Hiç farkında olmadan” ifadesinden yola çıkarak ve doğallığın özgür ortamlarda korunabileceğini dikkate alarak, doğal olan bir şeyin herhangi bir onaya ihtiyaç duymadığını belirttiği söylenebilir. İlkim ise; “Özgünlük, özgür olduğumuzda çıkıyor. Özgün olacak diye de bir şey yapmamak lazım” ifadesiyle özgün olma konusunda da özgür bir tavrın özgünlüğü getirebileceğini, kişinin sanat pratiğini özgün olmak kaygısı taşımadan başka bir deyişle herhangi bir kısıtlamadan yargıdan etkilenmeksizin özgürce gerçekleştirebildiğinde özgün olarak nitelendirilebileceğini belirtir.

Zahit’in özgünlük kavramını eğitim açısından öğretmenin öğrencilerde merak uyandırarak kendilerini keşfetmelerine olanak sağlaması ile öğrencilerin özgür ve özgün fikirlerine ulaşabileceğini vurguladığı söylenebilir: “Bana göre; doğrudan sınıfa girip hadi çocuklar şu ressamdan bahsedeceğim denildiği zaman zaten olay başta kaybedilir. Öğrenci biraz merak etmeli. Bir şeyi gösterip bir şeyi göstermemeli. Öğrenciyi meraklandırmalı”.

Değişen bakış açıları

Öğretmen adayları, kişiden kişiye değişen düşüncelerin, duyguların, durumların, bakış açılarının deneyimlerine, sanatı anlamlandırmalarında yarattığı çeşitlilik ve bu çeşitliliğin görselleştirme süreçlerine yansımalarını özgünlük kavramı ile ilişkilendirmişlerdir. İlkin ise “Özgünlük, sanat ne dediğinize bağlı” ifadesiyle sanata yüklediği anlamın değişmesini özgünlük ile ilişkilendirerek anlatır. Hasan özgün sanat pratiğini “kendinden bir şey katarak yapılan” şeklinde tanımlarken sanata yüklenen anlamın kişiden kişiye değiştiğini ve güzellik kavramının da buna bağlı olarak değiştiğini özgün olanın ise güzel olmakla sınırlı bir kavram olmadığını vurguladığı söylenebilir: “çünkü sanat çok geniş bir şey. Sanat dediğimiz kişiden kişiye değişen bir şey... Güzellik farklı, değişkendir”.

İlkin bireylerin sanata bakış açılarının değişikliğinden dolayı bir sanat pratiğinin özgünlüğüne karar verilmesinin kişiden kişiye değiştiğini ifade eder: “Özgünlüğe izleyici karar veremiyor ya da kimse karar veremez. Kriterleri yok ki. Herkese göre değişen bir şey, size göre farklı bana göre farklı”. Saniye ise “Sizin etkilendiğiniz şey ile benim etkilendiğim şey aynı olmayabilir. Özgünlük benim için bir doğadır ama sizin için bir doğa değildir. Aynı şeye bakarız ama aslında oradaki aynı şeyi göremeyiz veya oradan etkilendiğimiz dereceler aynı olmaz. Yansıması aynı olmaz” diyerek öznel bakış açılarının farklılıklarını açıklar.

Hasan “ Özgünsen özgürsündür, özgür olmak... Hayat anlayışı öyle düşünüyorum... Mesela derste siz bunu ‘Hasan yaptı bunun bir tarzı var bunun elinden çıktığı çok belli’ dersiniz ya işte özgünlüğün sınırı yoktur ben bunu bugün yaparım.” diyerek kişiye özgü olan durumların da zamanla değişeceğine buna bağlı olarak kişinin özgünlük kavramına yüklediği anlamın da değişebileceğine vurgu yapar.

Özgünlüğü belirlemede kendi kararı

Öğretmen adayları yaptıkları çalışmalar üzerinden düşünerek özgünlüğe karar vermede bireyden bireye değişen bakış açılarını temel alarak sanat pratiğinin özgünlüğüne bu pratiği gerçekleştirenin karar verdiğini vurgular:

Saniye kendi çalışmaları üzerinden düşünerek özgün üretimin duyusal bir şekilde bağ kurarak yapılabileceğini belirttiği bu nedenle çalışmasının özgünlüğüne duyusal olarak kendisinin karar verebileceği üzerinde durduğu söylenebilir: “Ben özgünlüğün hissedilebileceğini düşünüyorum. Bu özgün çalışma dediğinde bunu hissedersin. Bir çalışma yaptığında tamamen onu özümstersin kendinde. Bana ait dersin aslında”. İlkin ise çalışmasının özgünlüğüne karar verecek kişinin sanata bakış açısına göre değişkenlikler olsa dahi kararın kendisinde olduğuna vurgu yapar: “Kişi kendi belirlemeli. Sanatı ilk önce biz ne olarak görüyoruz, o önemli. Sanat yeri geldiğinde bilimsel bir şey, yeri geldiğinde toplumsal bir şey, ama kişi onu kendisi belirlemeli aslında”.

Hasan; sanat pratiklerinin her birinin kişiye has olduğunu düşünerek özgünlüğe karar verecek kişinin sanat pratiğini gerçekleştiren kişi olduğunu belirtir ve çalışmalarının özgünlüğüne de kendisinin karar verebileceğini “Ben karar veririm çünkü ben yaptım. Aslında benden başka kimse karar veremez... Biz ne kadar yorum yapsak bile asıl bilen kişi o eseri yapandır tabii ki de. Ona anlam veren, anlam katan o insandır ” ifadesiyle belirtir.

Gözde ise “kişi kendi karar verir, başka kimsenin karar verebileceğini sanmıyorum. O iç rahatlığıyla, huzuruyla “*evet, ben yaptım*” diyebiliyorsam bu benim için iyi bir şeydir, özgün diyebilirim. Kişi kendi karar verir ben öyle düşünüyorum” diyerek özgünlüğü belirlemede kişinin kendi kararı üzerinde durur. Sanat eğitimi alanında da öğretmenlerin de

öğrencilerin çalışmalarının özgünlüğüne kişinin kendisi kadar doğru karar veremeyeceğini vurgular: “Böyle çok bilindik resimlerse eğer, herkes biliyorsa, ‘*evet, ondan almış*’ diyebiliyorsa, ama hiç bilinmeyen bir sanatçının çalışmasını alıp yaptığımızda bile bunu başkası bilmeyecek, hocalarımız bile fark edemeyecek belki de. O yüzden kendisinin bilebileceğini söylüyorum. Kendisi karar verebilecek diye düşünüyorum”.

Röprodüksiyon çelişkisi

Öğretmen adayları röprodüksiyon yöntemini özgünlük açısından değerlendirerek röprodüksiyonu özgünlüğe giden bir yol ve özgünlüğü engelleyen bir yöntem olması zıtlığında betimler. Saniye; “İlk olarak burada yaptığımız gibi bir çalışmanın ilk başta ve röprodüksiyonunu yapıyorsun, daha sonra kendine bir özgünlük, farklı bir tarz yaratıyorsun. Görmek zaman isteyen bir şey” ifadesinden yola çıkarak röprodüksiyon çalışmalarını geliştirici bir yöntem olarak değerlendirdiği söylenebilir. Zahit de benzer şekilde röprodüksiyonu kendine uygun görselleştirme tekniğini bulma sürecinde bir aşama olarak gördüğünü “Eğitimin özgünlük açısından aşaması bu olabilir. Alt aşamasıdır belki. ... Ama özgünlük bir aşamada da şöyle: biz hep röprodüksiyon yapıyoruz ya aslında bu bize biraz da göre göre onu daha iyi (yapmak) benim elimden neler geliyor, onları özümseyerek ilerlemek diye düşünüyorum” ifadesiyle belirtir.

Gözde ise Zahit ve Saniye’nin görüşlerinin aksine röprodüksiyon yönteminin öğrencileri kolaycılığa, etkilenmeye ve alıntıya yönlendirdiğini vurgular: “Kolaj yaptık ya da röprodüksiyon yaptık bunlar bize başkasından alma şeyleri aşıladı. Bence biraz bunu başkalarından almaya alıştık. Şimdi de tek başımıza eskiz yapalım da çalışalım diyemiyoruz. Çünkü o eskiz yapma aşaması, onu resme dökmek uzun bir zaman alıyor”.

Yeniden yorumlama

Öğretmen adayları gördükleri ile bakış açılarını, duygularını özetle kendi anlamlandırmalarını harmanlayarak özgün olunabileceğini vurgular. Çok fazla görsel ile iç içe olduklarını göz önünde bulundurarak kendi anlamlandırmalarının inşasında da bu görsellerden kaçınılmaz olarak etkilendiklerini belirtirler. Ancak bu etkilenmenin yaşantı ile bütünleştirilerek yeniden yorumlanması ile özgün olunabileceğini ifade eder. Saniye görselleştirme sürecinde farklı sanat eserlerinden etkilenmenin mümkün olduğunu ve bu durumun özgünlüğe bir engel olmadığını “Nasıl olsa bir yerden bir etkilenme oluyor açıkçası. Bire bir kopya edilmekten bahsetmiyorum. En azından gördüğünü hissettiğini kendine göre yorumlamak daha önemli” ifadesiyle belirtir.

Hasan kişinin var olan bir sanat çalışmasını yorumlayarak yeniden gerçekleştirmesini de özgünlük olarak tanımlar: “Alıntı olmayan, kendinden bir şeyler katan... Dışarıdan etmenler vardır. Örnek olabilir, ama tamamen aynısını yansıtmayabilir. Mona Lisa'nın tablosunu inceliyoruz. Bunun aynısını yapmak istiyorum, ama aynısını da yapamıyorum. Üstüne bir şeyler katıyorum, değiştiriyorum, renklerini değiştirmeye çalışıyorum. ... Biçim değiştirilebilir”.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamında yapılan tematik analiz sonucunda eşsizlik, yaşantı, onaylanma ve olasılıklara açık olma temaları bulgulanmıştır. Öğretmen adayları özgünlük kavramını eşsiz olmak ile özdeşleştirerek ifade etmişlerdir. Eşsiz olma durumunu ise “ilk olma özelliği taşıma”, “kişiye has olma” ve “farklı” olma durumu ile iç içe olarak betimlemişlerdir. Eşsizlik temasında öğretmen adayları daha önce özgünlüğün tanımlanmasında ilk olma özelliğinden söz ederken görülmemiş olmasına vurgu yapmıştır. İlkim'in değındığı “Duchamp'un

döneminde onun yaptığını (Pisuvar) kimse yapmadı ve ne oldu? Sanat tuvalden çıktı farklı bir boyut kazandı”, Kaan’ın “sanat tarihinde görülmemiş yapılmamış bir şeyi, bizim önümüze koyabiliyorsa özgündür bu” ifadelerinden yola çıkarak öğretmen adaylarının özgünlük kavramını ilk olma durumu ile eşleştirdikleri söylenebilir. Bu bakış açısının öğretmen adaylarını görsel ifade arayışlarında zorlu bir mücadeleye yönlendirdiği düşünülebilir. Öğretmen adaylarının uygulama süreçlerinde özgün olma kaygısı ile yapılmamış olanı bulma ve yapma çabasının kendilerini rahat bir şekilde ifade etmek yerine sonu gelmeyecek bir arayışın içinde kaybolmalarına neden olabileceği düşünülebilir.

Öğretmen adayları, kendilerini tanımak bulmak ve buna bağlı olarak kendilerine uygun görsel ifade biçimlerini keşfetmek anlamını kapsayan “kendini bulma”, bu keşif ile içsel deneyimlerinin “dışavurumu” ve gerçekleştirdikleri sanat pratikleri ile karakteristik özelliklerini yansıtarak sanat pratiğinin “kişiyeye has özellikleri taşıması” düşünceleri kapsamında özgünlük durumunun yaşantı ile bir aradalığını ifade etmişlerdir.

Dewey’e (2014) göre her deneyim itici bir güçtür. Dewey deneyimin bireyin zihninde ve bedeninde içsel yaşantı olmakla birlikte çevre tarafından ve tarihsel bir süreçte kuşaktan kuşağa aktarılan birikimsel dışsal bir yaşantı olduğunu vurgular. Özne yaşantının görselleştirme sürecinde bir yansıma, dışavurum olduğunu göz önünde bulundurarak öznel yaşantının Gürsoy’un fenomenoloji ve öznellik arasındaki ilişkiyi insanın “dünya ile bir alışveriş halidir. Ben diye isimlendirdiğimiz şey, tek başına bir iç hali değil, fakat dış âleme doğru sayısız yönelişler olarak” (Gürsoy, 2007, s.40) belirttiği gibi değerlendirirsek bireylerin içsel ve dışsal deneyimlerinin ve bu deneyimleri yansıtan sanat pratiklerinin özgünlüğünden söz edilebilir. Dewey’in savunduğu gerçek deneyimler zihinsel ve estetik niteliklere sahiptir. Bu deneyimlerin zihinsel nitelikleri öğrencileri öğrenme sürecinde gerçek dünya arasında

bağlantılar bulmaya yönlendirir. Zihinsel deneyim ancak estetik deneyim ile kendini tamamlar, bütün deneyimlerin estetik niteliği ise öğrencilerin sosyal ve duyuşal farkındalığını arttırır (Dewey, 2005; Drexler, 2012).

Öğretmen adayları özgün olma durumunu sanat pratiklerinde kişiliği yansıtmaya, dışavurum olarak içsel ve dışsal deneyimin görselleştirilmesine vurgu yapmışlardır. Dewey deneyimlerin bir yerde başlayıp bir yerde bitmediğini iç içe yaşandığını ve anlamlandırıldığını, bazı deneyimlerin geliş güzel yaşandığını bu nedenle anestezi etkisi yarattığını ancak bazılarının ise içselleştirildiğini, bir ileri noktaya taşınarak yeni deneyimlerle ilişkilendirilerek anlamlandırıldığını savunur (Dewey, 2005). Bu nedenle özgün sanat pratiğini gerçekleştiren kişinin yaşantısı ile bütünleşen bir özellikte olduğu düşünülebilir. Bu noktada dışavurumcu bir yaklaşımın gerçek bir deneyim olup olmadığı sorgulanabilir ancak “tinin nasıl resim yapabileceği bilinmez” (Ponty, 2016, s.40) bunu anlamak için tini ortaya çıkaran yaşantıya bakmak gerekir.

Dışavurum ile gerçekleşen sanat pratiği öznel olarak değerlendirilebilir. Carroll sanat kuramları açısından dışavurumcu yaklaşımın pek çok kişi tarafından sanatı tanımlamada çok önemli bir yere sahip olduğunu söyler. Aktarım kuramının bir şeyi ancak izleyiciye aktarılırsa sanat eseri olabileceğini düşünmelerine karşın, tek kişilik dışavurum kuramının ise izleyiciye aktarmanın karşısında olduğunu ve bu kuramın anlayışına göre; herhangi bir aktarım niyeti olmadan insanın kendisi için de sanat yapabileceğini ifade etmektedir (Carroll, 2012).

Dewey’in (2005) gerçek deneyim olarak tanımladığı içselleştirilmiş deneyimin sanat pratiklerinde yansıtılması ile özgün bir ifadenin geliştirilmesi böylelikle sanat pratiğinin kişilik ile bütünleşmesinden söz edilebilir. Benzer şekilde Gözde’nin özgün olarak

değerlendirdiği çalışmasını anlatırken “Duygusal olarak kendimi ifade edebildiğim, kişiliğimi ortaya koyabildiğim işler... Diğerlerinde de yine yaşantımdan izler var, ama onlarda duyguyu aktaramama durumu var.” ifadesinde de belirttiği gibi yalnızca duygu aktarımının ya da yaşantıdan izler taşınmasının yeterli olmadığı, bir bütün olarak “zihinsel ve estetik bir yaşantının” (Dewey, 2005) harmanlanması ve yansıtılması olarak değerlendirilebilir.

Öğretmen adayları “kendini bulma” durumunu; kendine uygun görsel ifade biçimini farklı ifade biçimlerini deneyimleyerek bulma ve varoluşsal açıdan benliğini, özünü keşfetme ve bunu sanat pratiğine yansıtılabilir olarak iki farklı açıdan yorumlamıştır. Öğretmen adayları “kendini bulmayı” bireyin içsel yaşantısında var olan özü dışa vurma, tesadüfi, raslantısal görselleştirmeler gibi ifade biçiminden söz ederek betimlemişlerdir. Diğer açıdan Zahit’in “Bence tek kural özgünlükte çalışmak, araştırmak. Tüm sanat dalları açısından tek gördüğüm şey bu. Oturup böyle birkaç yıl resim yapıp işte ben özgünüm denildiği zaman olacak bir şey değil. Bence özgünlük çok emek vermek, ona zaman ayırmaktır” ifadesinde belirttiği gibi zamanla ve çok çalışarak ulaşılabilecek bir nokta olarak betimlemişlerdir. Öğretmen adayları özgürlük ve sanat yapmadaki “öznel bakış” vurgusuyla değişen bakış açıları buna bağlı olarak bireysel farklılıklar açısından “özgünlüğü belirlemede kendi rolü”, görülene verilen anlamın ilişkisini kurmada çoğul bir bakış açısına vurgu yaparak özgünlük durumunu açıklamışlardır. Farago’nun (2006) belirttiği gibi özgünlük karşıt anlamı ile sanatın ve sanat eserinin anlamını, kavramsal sanatta objenin yok olması ile yeniden yapılandırır. Tarihsel süreçte sanata yüklenen anlamın değiştiği, eklenerek çoğul anlamlara mekân olduğu ve çoğul anlamları ürettiği söylenebilir. Francalanci’e (2012) göre öz ile görünüş, gerçek ile benzetim, açık ile bastırılmış, özgün ile taklit, teklik ile çokluk, tekillik ile sürü, gösteren ile gösterilen arasındaki anlam bilimsel ve kavramsal ayrım bunların arasındadır.

Öğretmen adaylarından İlkim özgünlüğü tanımlarken “sanat ne dediğinize bağlı” ifadesinden ve Hasan’ın “güzellik farklı ve değişikendir” ifadesinden yola çıkarak sanata yüklenen anlamın kişiden kişiye değiştiğini ve güzellik kavramının da buna bağlı olarak değiştiğini özgün olanın ise güzel olmakla sınırlı bir kavram olmadığını vurguladıkları söylenebilir. Öğretmen adaylarının da çoğunlukla örnek verdiği sanat tarihinde sanatın anlamı konusunda bir kırılma olarak görülen Marcell Duchamp’ın ‘hazır nesneye’ yeni bir anlam yüklemesi (Batur, 2002; Krausse, 2005) ile sanata yeni bir bakış açısı koyar. Bağlamından koparılan ‘hazır nesne’ de olduğu gibi değişik bakış açıları ile çoğul anlamlara ulaşıp, yeniden yorumlama ve yansıtma ile gerçekleşen sanat pratiği özgün olarak değerlendirilebilir. Greene (2010)’in belirttiği gibi bugün nesnelere anlamlandırılmasından öteye geçerek yorumlanıp resmin okunması ile çoğul anlamlara ulaşılmış söz edilebilir.

Öğretmen adayları yeniden yorumlama, yaşantı, özgürlük, kişiye has olma, kendinden katma ilişkisi bağlamında: gördükleri ile bakış açıları, duygularını özetle kendi anlamlandırmalarını harmanlayabilme ile özgün olunabileceğini vurgulamışlardır. Çok fazla görsel ile iç içe olduklarını göz önünde bulundurarak kendi anlamlandırmalarının inşasında da bu görsellerden kaçınılmaz olarak etkilenmelerin olabileceğini belirtmiş ancak bu etkilenmeyi yaşantı aracılığıyla bütünleştirerek yeniden yorumlama ile özgünlüğü gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir.

Öğretmen adaylarından bir sanat pratiğinin özgün olup olmadığına karar vermede donanımlı kişilerin onayının ve izleyici değerlendirmelerinin belirleyici bir rolü olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmen adayları izleyiciden alınan onay ile Barret’in vurguladığı gibi kişinin çalışmasına bilinçli olarak yüklediği anlamları dışarıdan bir göz ile

anlamasına yardım ettiğini (Barret, 2014) bu nedenle de izleyicinin özgünlüğü belirlemede rolü olduğunu vurguladıkları söylenebilir.

Öğretmen adayları deneyimleri ve özgünlüğe yükledikleri anlamlarla ilişkili olarak gelecekte mesleki hayatlarında öğrencilere özgür ortamlar sunacaklarını böylelikle öğrencilerin kendilerini rahat bir şekilde yansıtabileceklerini düşündüklerini belirtmişlerdir. Özgünlük ile özgürlükçü tutum iç içedir. Tapies (2014) sanatta özgürleşmenin sanatın temelini yaşamdaki özgünlük, öze dönüş, yoğunluk ve “duru görü” ile gerçekleştiğini ifade eder. Buradan yola çıkarak sanat eğitiminde ifade biçiminin çeşitliliğine, farklı sanat pratiklerine hiyerarşik bir anlam yüklemekten çoğul bakış açılarının gelişmesine olanak sağlayacak şekilde öğrenim ortamlarının öğretmen öğrencinin özgürlükçü diyalogu içerisinde gerçekleştirilmesi gelecekçi sanat eğitimi için bir öneri olarak kabul edilebilir. Cary’e (2011) göre okullar kültürel yeniden üretimde oldukça başarılı olduklarından öğrenciler ve çoğu yetişkinler genellikle kendi estetik deneyimlerini sorgulamakta ve kendi estetik kararlarını vermek için yeteneklerinin değerini düşürür. Kısacası geleneksel sanat eğitiminin öğrenci sanat dünyalarını bastırması eğitimsel açıdan sağlıksız olabilir. Öğrenci sanat dünyasını ötekileştirmeden öğrenciye kendi estetik deneyimini dışa vurmaya fırsatlar yaratılabilir (Cary, 2011).

Sanat eğitiminin değerlendirme sürecine vurgu yapan İlkim’in “Hoca’nın özgürlük anlayışına kalmış oluyor bize bir şey kalmıyor sanat eğitiminde yani hoca karar veriyor özgün olup olmadığına... Hocanın bir anlayışı var ona hoş geliyor yani ona hoş gelen şeyler var beğenmediği şeyler var” ifadesinden yola çıkarak değerlendirme sürecinin ve ölçütlerini öğretmen adayları için hassas bir nokta olduğu söylenebilir. Öğretmenin öğrencinin kendini her anlamda ifade edebilmesi için bu hassaslığı en aza indirgeyerek çalışmalarını

değerlendirirken, değerlendirme ölçeklerinin öğrenciler ile birlikte geliştirilmesi ya da öz değerlendirme formlarının daha etkin kullanılması ile öğrencinin de çalışmalarının değerlendirme sürecine katılımı sağlanabilir. İlkim'in ise gelecekte mesleki hayatı için "Ben olsaydım, ilk önce çocuklara sorardım benden ne istiyorlar diye. Gerçekten bu tercih çok önemli; ne istiyorlar, sınıflarında neyi görmek istiyorlar? ...Onlara fırsatlar tanımak isterdim açıkçası o çocukları bir yönde aslında yönlendirmek. ...Tesadüfler; o tesadüfleri bir çocuğa bırakalım. Kim bilir neler çıkacak?" ifadelerinden yola çıkarak İlkim'in öğrencinin özgün ifade biçimlerini keşfetmesi için onlara özgür ortamlar sunulmasının ve öğrenme-öğretme sürecinde onlarla birlikte karar alınmasının değeri konusunda farkındalığa sahip olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak; görsel sanat eğitimi açısından gelecekçi yaklaşımları belirlemek adına, görsel sanatlar öğretmen adaylarının "özgünlük" kavramına bakış açısı yol gösterici olabilir. Bu nedenle gelecek araştırmalar için öğretmen adaylarına kendilerini ve kendilerine uygun görsel ifade biçimlerini keşfetmelerini, sanatı ve görsel sanatlar eğitimini geniş bir çerçevede anlamlandırıp tüm bu süreçlerle ilişkilendirebilmelerini sağlayacak öğrenme ortamlarının nasıl oluşturulacağına yönelik eylem araştırmalarının yapılması önerilebilir. Böylece görsel sanatlar öğretmen adaylarının gelecekte alacakları rolleri belirlemelerine de katkı sağlanabilir.

Kaynakça

- Barret, T. , (2014). *Sanatı eleştirmek günceli anlamak*. (Gökçe Metin Çev.) (ss. 19-21). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Batur, Enis. (2002). *Modernizmin serüveni*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Braun, V.ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology [Psikolojide tematik analizi kullanmak] *Qualitative Research In Psychology [Psikolojide Nitel Araştırma]*, England: Bristol, 3(2).77-101 Uwe. <http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa> adresinden alındı.
- Carroll, N. , (2012). *Sanat felsefesi çağdaş bir giriş*. (G. Korkma Tirkeş, Çev.) (s.101). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Cary, R. (2011). *Critical art pedagogy foundation for postmodern art education [Postmodern sanat eğitimi için eleştirel sanat pedagojisi temelleri]*. (ss. 58-60). New York: Routledge.
- Creswell, J.W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. (M. Bütün, S. B. Demir, Çev.) (s.79). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dewey, J. (2005). *Art as experience. [Deneyim olarak sanat]* (s. 40-55). New York: Perigee Books.
- Dewey, J. (2014). *Deneyim ve eğitim*. (S. Akıllı Çev.) (s. 46-48). Ankara: ODTÜ Yayınevi.
- Drexler, M. L. (2012). *Inquiry into place-based education in art. [Sanatta yer temelli eğitim sorgulaması]*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), College of Creative Arts, Morgantown, West Virginia University [Doğu Virginia Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi], Doğu Virginia, s.18-20.
- Farago, F. 2006. *Sanat*. (Ö. Doğan, Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Francalanci, L. E. , 2006. *Nesnelerin estetiği*. (D. Kundakçı, Çev.).Ankara: Dost Yayınları, s.37.

- Glesne, C. (2011/2013). *Nitel araştırmaya giriş* (2 b.) (s.259). (A. Ersoy, & P. Yalçınoğlu, Dü) Ankara: Pegem (Orijinali 2011'de yayımlanmıştır).
- Greene, M. (1995). *Releasing the imagination [Hayal gücünü serbest bırakma]*. San Francisco: Jossey Bass.
- Greene, M. (2015). Önsöz. R. Burnham, & E. Kai-Kee içinde, *Müze dersleri yorum ve deneyim* (A. Onacak, Çev.,) (s. 19). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Gürsoy, K. (2007). *Maurice Marleau-Ponty'de algı problemine giriş* (s.40). Ankara: Lotus.
- Jennifer, A. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research [Tematik Ağlar: Nitel Araştırma için Analitik Araçlar]. *Qualitative Research [Nitel Araştırma]* (ss.385-405). Londra: Sage.
<http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=10&sid=a95231f3-3ffa-4340-8fc7-01819340862b%40sessionmgr101&bdata=Jmxhbmc9dHlmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=9773567&db=a9h> adresinden alındı.
- Krausse, Anna-Carola. (2005). *Rönesanstan günümüze resim sanatının öyküsü* (s.100). İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Özorhon, İ. F. ve Uraz, T. U. (2009). 1950-60 arası Türkiye mimarlığında özgünlük arayışları. *İstanbul: Teknik Üniversitesi Dergisi*, 89-100.
http://itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_a/article/viewFile/202/193 adresinden alındı. Erişim Tarihi: 10.02.2017.
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün, S. B. Demir, Çev.) (ss.104-106). Ankara: Pegem.
- Ponty, M. M. , (2016). *Göz ve tin*. (A. Soysal Çev.) (s.40). İstanbul: Metis Yayınevi.
- Tapiés, A. (2014). *Sanat pratiği* (s.58,59). Ankara: Dost.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü (2017). Erişim Tarihi: 07.02.2017

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.589991

[6099dd24.80246920](http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.589991) adresinden alındı. Erişim Tarihi: 10.02.2017.

Extended Abstract

Teacher candidates, who experience a contradiction between a period in which various art practices are produced with the importance of the meaning and a traditional art education, try to analyze how they should correlate the application studies in main art workshop classes and how to reflect this to their professional life. In order to find a solution for the problems of teacher candidates during visual expression processes and to create opportunities for them to correlate this process with art education, determining how they interpret the concept of authenticity is considered to be important for the improvement traditional art education approaches.

The uncertainty that is being shaped mutually with the changing meaning of art and work of art, is also reflected on the field of art education. The main objective of the research is to reveal the sense of authenticity of the teacher candidates of visual arts. Determining how the teacher candidates associate the concept of authenticity with life, art and art education and presenting their viewpoints to traditional, current and futurist art education approaches are the sub-objectives of the research.

The research was performed by qualitative research phenomenology pattern. By the participation of six visual arts teachers who experienced the process of searching directed to forms of expression in the workshop classes of main art and subsidiary art along with theoretical classes in the department of art teaching (esthetics, art criticism, art history etc.), profound interviews have been made about their studies that they “evaluated to be authentic”. In order to deepen the research, second interviews, based on the first interviews are made to

present the perception of teacher candidates related to the concept of authenticity by means of their visualization experiences in terms of various art practices (production processes). In order to be certain about the validity of the semi-structured interview form, it is put into its final form after the analysis made by the field experts. The preparation of second interview questions based on the macro analysis of the first interviews, realization of interviews as a result of their improvement by field experts and the certainty about the validity and reliability of the research by the coding of the multi-coders, for data analysis, unaware of each other, are provided.

As a result of thematic analysis done within the scope of the research, the themes of uniqueness, experience, affirmation and being open to possibilities have been dwelled on. Teacher candidates expressed the concept of authenticity by identifying it with being unique. And they described uniqueness together with “having the characteristics of being the first”, “being personal” and “being different”. Teacher candidates made descriptions related to the concept of authenticity during the process of visualization, related to “self-discovery” based on the person’s past experiences and reflecting it to his/her studies “integrating it with his/her personality” or the situation of self reflection by the “expression” of his/her inner experiences. Besides indicating that they themselves can decide whether a practice of art is authentic or not, they also emphasized that the approval of well-esteemed people and the audience evaluations have a determining role.

Teacher candidates defined the relationship between being open to possibilities and authenticity with the expressions of “reinterpretation”, “freedom”, “reproduction paradox” and “changing perspectives”. Considering that they are intensely together with visuals, they indicated that they might inevitably get affected by these visuals during the formation of their own interpretation. However by integrating this affection through experience, with “free” and

critical thinking and “adding something of oneself”, they emphasized that authenticity can be realized through reinterpretation.